

AZ OKTATÁS MINŐSÉGE ÉS AZ ISKOLÁK PRESZTÍZSE

A Valóság rovatban ezúttal olyan interjú-részleteket közlünk, amelyek az elmúlt három évben folytatott kutatásainkból származnak. Valamennyi alkalommal megkérdeztük az iskolák fenntartóit arról, hogy milyennek ítélik meg a településükön működő iskolák presztízst és igazgatóit arról, hogy milyennek ítélik meg saját iskolájuk színvonalát. A válaszokból egyrészt kiderül, hogy az intézmények presztízse és az ott folytatott oktatás minősége nem mindig esik egybe, kiderül az is, hogy a magyar oktatási rendszer minőség tekintetében milyen nagy mértékben differenciált, és az is, hogy milyen sokféle szempontot kell figyelembe vennie annak, aki az oktatás minőségének mérésére szánja el magát.

LISKÓ ILONA

Iskolafenntartók

Városi önkormányzat

A népszerűség elsősorban a tagozatokon múlik. Mindegyik iskolának van valamilyen jellegzetessége, az egyik pl. ének-zenei tagozatos. A tagozatos gyerekek a zeneiskolában folytatják a hangszeres tanulmányokat. Nagyon szépen szerepelnek, nagyon sokan tanulnak tovább közülük gimnáziumban. Aztán népszerű a nyelvi tagozat. Én nem vagyok híve, de már az óvodában elkezdik a nyelv játékos oktatását, még nem nyelvtanulásról beszélnek, mert még csak játszanak és énekelnek. A szülők részéről az az igény, hogy a gyerekek minél hamarabb kezdjenek nyelvet tanulni. Ha a német vagy angol nyelvi tagozatot kínál valamelyik iskola, akkor természetesen azt választják. Nagyon fontos még a matematika tagozat, ennek nagy hagyománya van, és nagyon jól működik az egyik iskolában. Aki úgy gondolja, hogy abban az irányban szeretné fejleszteni a gyereket, az azt választhatja. Itt judo is folyik, az is elég népszerű. Meg kell, hogy mondjam őszintén, nagy harcok folynak az első osztályos gyerekekért. Nem csak azért, mert kevés a gyerek, hanem azért is, mert az igazgatók presztízskérdést csinálnak abból, hogy „hozzám jöttek többen, és én már túlterhelt vagyok, nekem új osztályt kell indítani”. De a végén aztán megegyeznek.

Megyeszékhelyi önkormányzat

Ez egy nagyon összetett dolog. Már az óvodák iránti érdeklődésből is az látszik, hogy amelyik bármiből többet tud nyújtani, pl. nyelvet, vagy amiben a gyerek képességei kitűnhetnek oda nagyobb az érdeklődés. Elég jelentős azonban azoknak a szülőknek a száma, akik azt mondják, hogy olyan iskolát szeretnének választani, ahol nyugalomban, békében van a gyermek, és

megtanul teljes biztonsággal írni, olvasni, számolni. De van egy bizonyos szülői réteg, főként az utóbbi időben jelentős anyagi előnyökre szert tett családok, akiknél a műveltségi szint ezzel az anyagi javulással nem áll egyenes arányban. Ez a tehetősnek számító réteg mindenfélével megtűzdelte oktatási formákat igényel a gyermekének. Ezzel is mutatni kívánják a különbözőségüket. Ennek nem minden vonatkozásban tud az iskola megfelelni. De ennek következtében az egyik iskolában mégiscsak nagyobb a jelentkezési arány, mint a másikban, holott nem biztos, hogy az az iskola nyújtja a tényleges értéket.

Pályázaton nyertünk egy nagyon jelentős összeget egy minőségbiztosítási rendszerre, és az elmúlt két évben kísérletet tettünk ennek a minőségbiztosítási rendszernek a kidolgozására. Az egyik évben a számolási készséget, a másik évben pedig a szövegértési készséget mértük a város valamennyi iskolájában több évfolyamon. Rendkívül tanulságos volt. Nem minden esetben azt az eredményt hozta, hogy a leginkább népszerű intézményben a legjobbak a teljesítmények.

Fővárosi kerületi önkormányzat

Az az igazság, hogy ha valami elhibázott ebben a rendszerben, akkor az az, hogy a szülő választhat iskolát, és az iskolának a szülő igénye szerint kell szolgáltatnia. Ezt csak egy ésszerű határig kellene elfogadni. Mert amikor a szülő előáll olyan igényekkel, hogy már első osztályban nyelvet is szeretne, meg számítástechnikát is, meg mindent szeretne, ugyanakkor tudjuk, hogy a gyerekek milyen elmaradással küzdenek, miközben ő ezt nem ismeri el, mert még a fejlesztő papíros gyereket is tagozatos iskolába akarja beírni, akkor ez egy borzasztó dolog. Központilag kellett volna biztosítani, hogy a gyerek gyerek maradjon, és az életkori sajátosságainak megfelelő tempóban tanulhasson legalább harmadik osztályig. Utána ha bírja, csinálja. De hogy egy első gyereknek már 28 órája legyen, az fizikai képtelenség. Én nem azt mondom, hogy 100-ból nincs kettő, akit ez nem visel meg, de a többit biztos, hogy megviseli.

Az anyukának az a fontos, hogy elmondhassa, hogy az én gyerekem ide jár meg oda jár. Azt nézik, hogy az iskola nevében vagy ajánlott programjában van-e olyasmi, amivel a szomszédnak dicsekedni lehet. Nem azt nézik, hogy a Zsolnai módszer az én gyerekemnek alkalmas vagy nem. Mert lehet, hogy a gyerek dyslexiás, és akkor ezzel a módszerrel soha az életben nem fog megtanulni írni-olvasni. De ő elmondhatja a szomszédnak, hogy az én gyerekem mást csinál. Ez elképesztő. Nekem nagyon szomorú tapasztalataim vannak. Ha bármit hirdetnek, amiért fizetni kell, vagy ami felvétellel jár, az már népszerű. A felvételi a rögeszméjük! Ha zenéltetni, vagy sportoltatni akarom a gyereket, akkor valóban meg kell nézni, hogy ezekre alkalmas-e a gyerek. De a többi iskola mit vizsgál a felvétellel, amikor tankötelezettség van, és minden gyereknek iskolába kell járni?

Már elsőben felvételizniük kell a gyerekeknek szinte mindenhol. A szülő első sorban azt nézi, hogy hirdettek-e felvételt. Persze előfordul, hogy az egész csak annyiból áll, hogy megkérdezik, hogy neked milyen a kedvenc babád, vagy rajzolni kell neki egy házat, vagy megismételtetik vele az iskolaérettségi feladatokat. Egyszerűen nevetséges! Ha az óvodában megállapítják, vagy a nevelési tanácsadóban megállapítják, hogy iskolaérett, mit kell még a gyereken vizsgálni.

A törvényt többféleképpen lehet értelmezni. Szerintem, akik a törvényt írták, azok erre nem gondoltak. A törvény csak a középiskolai felvételliről rendelkezik. Ott olyan szigorú feltételeket szab, hogy ha előfelvételt akar az iskola, akkor ahhoz a fenntartó engedélyre van szükség. Ugyanakkor áprilisban lesz a beíratás, de már minden általános iskola begyűjtötte X-ről, Z-ről az óvodai rajzokat, énekelte, fejen álltat, hogy eldöntse, hogy kit vesz fel. És a szülők el is hiszik, hogy az ő gyerekekük valami csodálatos képességekkel rendelkeznek. Van, akit hat helyre is elvisznek. Ezt nem lenne szabad megtenni. Ez valami elképesztő! A legképtelenebb ígérete-

ket teszik az iskolák, aztán a feltételeket nem biztos, hogy biztosítják. Egy budapesti felmérés azt bizonyítja, hogy 1992–96 között rendkívül elharapózott a felvételi, mert kevés a gyerek, és harcolnak értük az iskolák.

Fővárosi kerületi önkormányzat

Mindegyik iskolából fognak a gyerekek, de vannak preferált iskoláink, ahonnan véleményem szerint soha nem fognak elmenni. A legnagyobb mértékű csökkenés a legnagyobb általános iskolánkban következett be, ahol összevonás is történt. Ez egy lakótelepi iskola. Általában a lakótelepi iskolákba járnak egyre kevesebben. Mindenki megpróbálja vonzóvá tenni az iskolát, de nem biztos, hogy a képzés ettől sokkal magasabb színvonalú, vagy jobb lesz. De ha jobb az iskola menedzselése, akkor ezáltal a szülők szemében vonzóbb lesz. Lehet, hogy ha a szülők jobban támogatják, esetleg valamivel több pénze lesz az iskolának, ezáltal többet tud nyújtani, a technikai eszközök színvonala is javul, és ezáltal a képzés színvonala is. Lehet, hogy a későbbiekben ezeknek a gyerekeknek a továbbtanulási aránya is valamivel magasabb lesz. Egy jól szituált iskolának, megvan a lehetősége arra, hogy válogathat a jó képességű gyerekekből, mert nagyobb a túljelentkezés. A jobb képességű „anyagból” pedig jobb eredményt tud kihozni.

Városi önkormányzat

A szülők egy része már érdeklődik az iskola iránt, ami azért eddig nem volt jellemző. Eddig az volt a szempont, hogy melyik iskola van a legközelebb. Most egyre inkább megjelenik a szülők igénye arra, hogy választani akarnak. Nem baj, ha távolabb van az iskola, mert testnevelés tagozat van benne vagy más tagozat. Megjelenik a szülőknél az is, hogy meg akarják nézni, hogy mi van abban az iskolában. Ezért készültek a rövidített pedagógiai programok is, amiket az iskolák a laikusoknak fogalmaztak. A szülőt érdekli, hogy melyik iskolában miből kap többet a gyerek. Ez egy új dolog, ez eddig nem nagyon volt jellemző.

Az is számít, hogy milyen pedagógusok meg vezetőik vannak egy iskolában. Ha pl. olyan típusú testnevelőtanárok vannak, akik versenyszemléletet képviselnek és elindulnak röplabdában, meg tornában a versenyeken, az is sokat számít. Aztán van olyan különbség is, hogy az egyik iskolának a környékén több a hátrányos helyzetű gyermek. Anyagi szempontból is hátrányos helyzetű, meg családi szempontból is, mert ugye a lakótelepen a bánya felszámolása miatt egy csomó ember maradt munka nélkül. Ez nem használ az iskola népszerűségének.

Városi önkormányzat

A négy általános iskola közül az egyik iskolába tendenciózan kevesebben jelentkeznek. Nálunk négy beiskolázási körzet van, de a körzeti szemlélet már elavult, tekintettel a szülők szabad iskolaválasztási jogára. Mi megpróbáljuk ezt tiszteletben tartani úgy, hogy amíg a feltételek adottak, egy-egy intézmény annyi gyermeket vehet fel, amennyit tud. Így gyakorlatilag három iskolánk kiegyensúlyozott, mindig megfelelő létszámmal tud első osztályokat indítani. A negyedik iskolával van gond, amelyikben minden évben probléma a minimális osztálylétszám elérése. Van egy nagyon rossz előítélet az emberekben, és ez az előítélet ráadásul nem is alapos. Elterjedt a városban, hogy itt tanulnak a legnagyobb létszámban a cigány gyerekek, holott ez már évek óta nem igaz. Mind mennyiségében, mind arányaiban jóval kevesebb cigány tanuló jár ide, mint a többi iskolába, de ez az iskola mégis kevésbé népszerű.

Megyeszékhelyi önkormányzat

Mint mindenhol, itt is vannak divatos iskolák, de egyre inkább úgy érzem, hogy a szülő tanító nénit keres a gyerekeknek és nem iskolát. Személyhez köti, hogy kihez szeretné vinni, melyik iskolába, melyik tanító nénihez.

Középiszkolában még mindig divatosak a hat osztályos gimnáziumok. A szülő gondolkodás nélkül viszi a gyereket a hat osztályos gimnáziumba. Megfontolandó lenne ezeket a gyereket legalább pszichológiai vizsgálatnak alávetni, mert bizony nagyon sok gyerek esetében tapasztalható, hogy a hat osztályos gimnáziumok elvárásai olyan magasak, hogy a gyerek depressziós lesz a stressztől, és mindenféle egyéb problémák jelentkeznek nála, mert annyira meg akar felelni az elvárásoknak.

Mi elég szerencsés helyzetben vagyunk, mert a város fenntartásában három olyan gimnázium van, amelyik nagyon jó. Országos szinten is nagyon jó ez a három gimnázium, nagyon magas innen a továbbtanulási arány és nagyon jó a szakmai munkájuk. Itt elég magas a jelentkezők aránya, különösen az egyikben, amelyik most felkapott lett. Ez a legújabb gimnáziumunk, ez is hat osztályos, és ez az iskola most tárgyi adottságaiban is sokkal jobb. Ez a gimnázium hat éve épült, nagyon jól lett elerészve, nagyon szép helyen épült fel, nagyon jó belső környezete van, jó programjai vannak. Összeépült az ún. szabad művelődési házzal, ahol egymásnak tudják adni a programokat, tehát olyan légkört tudott teremteni, ami ennek a korosztálynak vonzó. A másik két gimnázium mindenféle teremproblémákkal és egyéb gondokkal küzd, de nagyon jó a szakmai munkájuk. Az egyik a Köznevelés toplistája szerint az első 15 gimnázium között van. Nem engedi meg magának a szülő, hogy közepessel a gyereket odaírassa, mert tudja, hogy úgysem tudja az elvárást teljesíteni. Nagyon magas a mércé.

Városi önkormányzat

Van egy álomiskolánk, amelyik 50–50%-os magyar-német beruházással épült a magyarországi németek általános művelődési központjaként. Ebben óvoda, általános iskola, kollégium, és gimnázium is van. Ez az intézmény, főleg az alsó fokú részén hihetetlenül népszerű, annak ellenére, hogy még éppen hogy csak kialakult a nevelőtestület, még össze sem szoktak. Ez olyan, mint mikor egy futballcsapatnak összehoznak tíz játékost, de mire abból csapat lesz, addig még egy kis időnek el kell telnie. De a jó felszereltség, az esztétikus környezet azért nagyon vonzó. Egyébként változatlanul a gimnáziumi képzés a legnépszerűbb a városban, elég jól tudnak szűrni a gimnáziumban a felvételinél, hiszen nagy az érdeklődés, mind a két gimnázium válogathat a kiváló gyerekekben. A szakképzésen belül van egy arányeltolódás az igényesebb szakközépiszkola és a négy éves szakmunkásképzés, tehát az emelt szintű szakmunkásképzés felé. Ennek megfelelően eléggé visszaesett a hagyományos három éves szakmunkásképzés iránti érdeklődés. Úgy is fogalmazhatunk, hogy jelentősen eltolódott az érdeklődés a kvalifikáltabb képzési formák irányába.

Megyeszékhelyi önkormányzat

Vannak felkapott intézményeink, például az egyik gimnáziumunk a 11. helyen áll a felvételi toplistán, 78%-os volt a felvételi aránya az elmúlt tanévben. A szülők körében nagyon felkapott a másik gimnázium is, amelyik a toplistán ugyan most egy kicsit lejjebb ment, valahol a huszonvalahányadik helyen áll. Ez a kettő nagyon népszerű.

Aztán nagyon népszerű a kéttannyelvű idegenforgalmi képzés, sokan jelentkeznek rá. Népszerű a közgazdasági szakközépiszkola, amelyik világbanki képzést folytat. Nagyon sokan akarnak fodrászok, kozmetikusok lenni, pedig van már belőle a városban éppen elég. Sokan akarnak autószerelők lenni. Ezek felkapott szakmák, mindegy, hogy van belőle munkanélküli vagy nincs, akkor is ezt akarja a szülő.

Megyeszékhelyi önkormányzat

Az általános iskolák közül olyan helyekre jelentkeznek sokan, ahol valamiféle specialitása van az iskolának. Angol, francia tagozatos, vagy német nemzetiségi oktatás van. Ének-zene tago-

zatra is elég sokan jelentkeznek. Ezek a menő iskolák. Elég sokan választják a Zsolnay-féle programot is. Ez a kiscsoportos oktatás miatt van, ez teljesen egyértelmű.

A középiskolák tekintetében nem változott a gimnáziumok népszerűsége, ugyanannyian jelentkeznek gimnáziumba, mint korábban, illetve most a gyereklétszám csökkenéssel valamivel kevesebben. Most úgy állunk a gimnáziumi férőhelyekkel, hogy aki gimnáziumba jelentkezett az elmúlt két évben, azt gimnáziumba tudtuk beiskoláztatni. Lehet, hogy nem abba, ahova jelentkezett, de gimnáziumba, az biztos. Úgy néz ki, hogy ez az idén is sikerül. A szakközépiskoláink népszerűsége nem csökkent, bár idővel változtak, nagyon elcsúsztatták a képzéseket számítógépes irányba, a számítógép felhasználására irányulva. Ez az elhelyezkedésben és a képzésben is nagyon jót tett nekik. Azután olyan szakmákat is tanítanak, mint hidraulika és pneumatika, amiből nagyon kevés szakember van és ez nagyon jót tesz a városnak.

Rettenetes mértékben lecsökkent a szakmunkásképzőkben a gyerekek száma, mert eleve kevesebb gyerek kerül be az intézményekbe. A szakképző intézmények úgy védekeznek ez ellen, hogy amit lehet, azt átszervezik integrált tagozatokra. Tehát ha a szakmunkásképző jól megy a gyereknek, akkor még egy évet rátehet és érettségit kap, ha még mindig jól megy, akkor technikusképzésre mehet. Tehát 3–4–5 éves lehetőségek vannak. Nagyon sokan áttértek olyasmire is, hogy ahol lehetett, a szakmunkásképzőből szakközépiskolát csináltak technikus-képzővel, vagy szakmára érettségit adó képzéssel, vagy érettségi utáni képzéssel. Tehát a szakmunkásképző intézményekben is van annyi gyerek, hogy összességében nem csökkent a gyerekszám a középfokú oktatásban a demográfiai hullámvölgy ellenére sem.

Városi önkormányzat

Egyértelműen a szakközépiskolák a nyerők. A szakmunkásképzés és a gimnázium megközelítőleg azonos arányú. Középiskolákba inkább azok a gyerekek mennek, akinél arra számít a szülő, hogy felsőoktatási intézményben fog kikötni. Komolyabb, esetleg értelmiségi pálya áll előtte. Akiknél úgy ítélik meg a gyerek képességeit a szülők, hogy erre nincs esély, ott az a szempont, hogy minél hamarabb keressen, vagy szakmája legyen, vagy valamilyen szakma felé nyitni tudjon. Mivel a szakközépiskola szakmát is ad és továbbtanulási lehetőséget is, ezért ez a legnépszerűbb. Ezek közül is a kereskedelem, vendéglátás, idegenforgalom, autószerelő, egészségügyi. A szakmunkásképzéshez tartozó szakmák, a kőműves, ács, állványozó stb. most már nem mennek, legalábbis nálunk.

Városi önkormányzat

Szerintem országos tendencia, és a divat diktálta dolog is, hogy a gyerekek 60%-a szakközépiskolába megy, aztán gimnáziumba, és azután jön a szakmunkásképzés. Divatosak a szakközépiskolák a szülők körében, mert az a dolog, hogy legyen szakma is a kezében és érettségi is, ez még tartja magát. Nálunk a gimnáziumban most nagyon le fog csökkenni a gyereklétszám, Ők ezt még nem érzik, három éve még el sem hitték, hogy ez meg fog történni. Mi minden energiánkkal azon vagyunk, hogy a nyolcadik osztályt végeztettek minél többen jelentkezzenek gimnáziumba, de mit csináljunk, ha nem akarnak.

Az idén már a középiskoláknak is el kellett kezdeni a gyerek-fogást. Lehetne ezt szépíteni, de ez az igazság. A szakközépiskolában most indítottak egy közgazdasági osztályt, és abban az egy osztályban körülbelül ötszörös túljelentkezés volt. Tehát bejött a számításuk, most ezzel bővült a profil. Világbanki programként csinálnak egy növénytermesztő osztályt, ami ugyancsak népszerű, mert ez speciális képzés, ami felmehet öt évig. A gimnázium helyzete tavaly már pengeélen állt. Már volt egy olyan testületi döntés, hogy átadjuk a megyének, mert kezd nagyon sokba kerülni a gimnázium azáltal, hogy csökken a gyereklétszám. Akkor olyan nagy

volt a nyomás a gimnázium oktatói részéről a testületen, hogy még egyszer megfontolták a döntést, visszavonták, és csak itt maradt nálunk. Ehhez képest máig sem sikerült megtalálni azt a profilt, ami vonzóbb lenne. Két éve hirdetnek horvát nemzetiségi osztályt, de mindössze öt gyerek jelentkezett. Minisztériumi engedéllyel kémia, biológia speciális osztályaik vannak egyedi tantervvel és kísérleti jelleggel, de nem sokan jelentkeznek oda sem. Aztán ott van a nyelvoktatás, ami valamikor népszerű volt, speciális osztályaik vannak angol és német nyelvből. De a mai világban már ez sem olyan nagy vonzerő.

Városi önkormányzat

Nagy örömünkre az utóbbi években megnőtt a gimnázium és a szakközépiskolák iránti igény, tehát a gyerekeknek nagyon jelentős része akar érettségizni és annál kevesebb gyerek akar szakmunkásképzőbe menni. Tehát úgy tűnik, a három éves szakmák ideje lejárt. Erre a tendenciára lehetett számítani, a magasabb képzettség nyilván többet ér, és ezt a szülők is tudják. A kevesebb gyerek ellenére ugyanannyi maradt középfokon a gimnáziumban és a szakközépiskolában a létszám, így törvényszerű, hogy valahonnan hiányozzanak, és ez a szakmunkásképző. Most a szakközépiskolákban és a gimnáziumokban tanulnak olyan gyerekek is, akiket korábban fel se vettek volna. Itt igencsak vannak 3–4-es, vagyis közepes gyerekek. Most nekik is meg kell próbálni eljutni az érettségiig.

Úgy tűnik, hogy most egyetlen egy területen van igen jelentős probléma. Nehezen tudunk mit kezdeni azokkal a gyerekekkel, akik deviánsak vagy sérültek, vagy nem találták meg azt a helyet, amit szerettek volna. Létrehoztunk egy korábban speciális szakiskolának nevezett kézműves iskolát a művelődési házban. Ez két évfolyamos, egy osztály indul minden évben. Először három kézműves szakon, most már négyen dolgoznak. Van gyapjuszőnyeg-szövés, bukovinai székelly motívumokra épülő szőnyegeket szőnek, van fazekas szakma, kosárfonó és egy népi bőrös szak.

Nagyon érdekes az iskola összetétele. A gyógypedagógiai osztályokból kikerült gyerekektől az érettségizettekig mindenféle gyerek van. Rendkívül hangulatos az iskola, érdemes megnézni. El akarták vinni az egészet a szakközépiskolába, de ezek a gyerekek azért járnak ide szívesen, mert nagy tömegben nehezen tudnak eligazodni, egy nagy iskolába nem tudnának beilleszkedni. Itt viszont nagyon jól lehet velük bánni. Nagyon sok hátrányos helyzetű gyerek van közöttük, és a művelődési ház azért is jó hely a számukra, mert itt mindent megláthatnak, megtapasztalhatnak, a kiállításától kezdve a táncos produkciókig. Ezt az iskolát úgy fejlesztjük majd, hogy 9–10. osztályos legyen és utána pedig a szakképző évfolyamok következzenek. A következő évtől ez már így fog működni.

Iskolaigazgatók

Községi általános iskola

Iskolánkba 47 alsó tagozatos gyerek jár, valamennyien hátrányos helyzetű roma gyerekek. Az a tapasztalatom, hogy az oktatás minősége a tanítón múlik. Fontos feltétel, hogy ne csak szakmailag legyen felkészült, hanem mindenekelőtt emberileg. Érezze át a gyerekek problémáit, s rajtuk keresztül a szülők problémáit is. Ez a kiindulópont. A tananyagot pedig a helyi szükségletekből és a gyerekek szükségleteiből kell kiindulnia. Mi az iskolában egyéni fejlesztési tervek szerint oktatunk, tehát differenciáltan. Mindenekelőtt a gyerekek aktuális fejlettségét vesszük figyelembe. Soha nem tanítunk olyan tananyagot, amit a gyerek nem képes elsajátítani. A tanulási folyamat nálunk játék, igyekszünk a természetes helyzeteket kihasználni. Írásos értékelés félévkor és évvégén van. Tapasztalataink szerint az osztályzat nem sokat ér, mert nem képes a gyerekeket motiválni.

Községi általános iskola

Egyedüli általános iskola vagyunk a településen, így a rangsorolást csak önmagunkhoz képest tudjuk elvégezni. A szülők és a helyi lakosok visszajelzései alapján azt merem azt állítani, hogy az elmúlt 10 évben jelentős fejlődésen ment keresztül az iskola. Ennek tárgyi és szemléletbeli bizonyítéka is van. Tárgyi bizonyíték, hogy elkészült egy 140 millió Ft-os beruházással egy új korszerű iskolaépület. A tárgyi feltételek javulásával a belső tartalom is fejlődik. Olyan tanulóink vannak, akik országos szinten is helytállnak. Országos matematikai verseny és megyei verseny eredményeink is vannak bőségesen. Más tárgyakat is tudnék sorolni, amik a kiemelkedő eredményeinket mutatják. Azt is tapasztaljuk, hogy valamennyi középiskola szívesen veszi, ha a mi iskolánkból mennek hozzájuk tanulók. Örömmel állapítottuk meg az előző években, hogy minden tanulókat az első helyen megjelölt típusú középiskolába felvették. Ezek többnyire matematika, számítástechnika, vagy nyelv tagozatos gimnáziumok és szakközépiskolák voltak.

Községi általános iskola

Az általános iskolákat nagyon nehéz mérni, mert nem működik az, ami a gimnáziumoknál, hogy hányat vettek fel főiskolára meg egyetemre. Ennek ellenére azt mondhatjuk, hogy a mi iskolánk községi viszonylatban kiemelkedő minőséget képvisel, sőt a városi iskolák mezőnyében is megállja a helyét. Ehhez tudni kell, hogy a mi településünk valamikor járási székhely volt, és az értelmiség a járások megszűnésével vonult ki innen. Akkor a község magára maradt, sőt elsorvasztották, mert 12 km-re vagyunk a várostól, oda vitték át a székhelyet. Ennek ellenére az iskola még mindig tartja a színvonalát, sőt most nyelvi tagozatos oktatás van, egész napos oktatás folyik alsó tagozaton, vívó-oktatás folyik a felső tagozat 7–8. osztályaiban. Azt lehet mondani, hogy a gyerekeinket bármelyik középiskolába örömmel felveszik. Vizsgarendszert vezetünk be, ami azt jelenti, hogy a 8. tanév végén vizsgáztatjuk őket matematikából, történelemből, magyarból. Ez most már harmadik éve megy nálunk.

Községi általános iskola

Mi a településen belül központi iskola vagyunk, tehát a település centrumában levő iskola. Ez bizonyos konfliktus-lehetőségeket is rejt magában, mert a másik iskola körzetéből is nagyon sokan szeretnének hozzánk bejutni. A törvény megadja a szabad iskolaválasztás jogát a szülőknek, de olyan helyeken, ahol két iskolája van egy önkormányzatnak, és mind a két intézményt szeretné fenntartani úgy, hogy egyik se menjen tönkre, nagyon nehéz alkalmazkodni a törvény betűihez. Kénytelen az önkormányzat olyan helyi szabályokat hozni, amivel bizonyos mértékig fenntartja az egyensúlyt a két iskola között. Mindkettőt szeretné fenntartani, szeretné megtartani a nevelőket, de az egyensúly megtartása érdekében nagyon sok mindent el kell követnie. És ezt nekünk, nevelőknek is le kell nyelni, de a szülőnek még nehezebb. És ez a két iskola között is konfliktusforrás lehet. Sokan azt mondják, hogy mi vagyunk a jobbik iskola. Ennek különböző okai vannak, pl. a tankönyvválaszték, a módszertani választék. Mi pl. olcsóbb könyvekből tanítunk, a másik iskola drágább könyvekből kényszerül tanítani, mert ők másfajta módszerrel dolgoznak.

Megyeszékhelyi általános iskola

Tulajdonképpen a továbbtanulás határozza meg az iskola presztízsét. Én három év óta vezetem ezt az intézményt, és azóta nincs olyan tanuló, akit nyolcadik után ne vennének fel valahova. Általában 25–30% azoknak a tanulóknak az aránya, akik gimnáziumba mennek, ugyanilyen arányú a szakközépiskolai továbbtanulás, és a fennmaradó rész megy szakmunkásképzőbe. Ezt nem tartom rossznak, mert nincsenek válogatott gyerekeink. Ide mindenféle felvételi nélkül be lehet kerülni. Azért sem tartom rossznak, mert a 6 és 8 osztályos gimnáziumok

umokkal nagyon keményen lefejeződünk. Emiatt már volt osztályösszevonásunk is, mert egyszerűen annyi gyereket vittek el negyedik után, hogy kénytelen voltam két osztályt összevonni.

Fővárosi gimnázium

A pedagógusok felkészültek és folyamatosan képzik magukat. Erre kényszeríti őket a gyakorlóiskolai szerep mellett a szakmai meggyőződésük. A kollegáim többsége számára életük egy szakaszában komoly karrier-lehetőségként jelent meg, hogy ebbe az iskolába kerülhettek. A nemzetközi és hazai tanulmányi versenyek és a felvételi rangsorok visszahatnak az iskola munkalégkörére. Nálunk az a növendék sikeres, aki együttműködik a pedagógussal. A diákok többsége azért választja ezt az iskolát, mert tudja, hogy mérvadó felsőoktatási intézményben akarja folytatni tanulmányait. Az iskolánkat választó szülők általában elégedettek, és a fenntartó is elismeri iskolánk minőségét. A pedagógusok többsége elégedett a munkájával, de a jövedelmével annál kevésbé.

Fővárosi gimnázium

Tulajdonképpen ez egy egyetemi gyakorló iskola, tehát budapesti beiskolázású. Tizenkét évfolyamos iskola, tehát hat éves kortól tizennyolc éves korig járnak ide a gyerekek.

Élég széles a profilunk, van mindenféle tagozat, humán, reál és matematika egyaránt. Van hagyományos négy osztályos, nyolc osztályos és hat osztályos gimnáziumi tagozatunk is. Élénk pedagógiai műhely működik az iskolában, tanterveket és tankönyveket is írnak a tanáraink.

Azért kezdtünk el azon gondolkodni, hogy széthúzzuk a gimnáziumi éveket, mert úgy láttuk, hogy nagyon sok az üresjárat. Megtanítjuk a gyerekeknek a történelmet az általános iskolában, aztán elkezdjük tanítani a gimnáziumban, magasabb szinten, de rengeteg átfedéssel. És ez más tárgyakból is így van. A diákok egyrészt túlterheltek, mert magas a heti óraszámuk, másrészt viszont felületesség válnak, mert érzik, hogy ezt már tanulták egyszer. Tehát nagyon nem volt jó ez a szisztéma. Ezért gondoltuk azt, hogy egy spirálisan építkező nyolc éves illetve hat éves gimnáziumi rendszert dolgozunk ki. Lényegében a nyolc osztályos gimnázium is hat osztályos, mert az első két év bevezető időszak. Megtanítjuk tanulni a gyerekeket, fejlesztjük az olvasási igényüket, és a kreativitásukat próbáljuk kibontakoztatni. Ezután következik a hat éves gimnázium. Az utolsó két évben kötelezően már csak az érettségi tárgyakat tanulják, és heti nyolc-tíz órában azt a kettő vagy három tárgyat, ami érdeklí őket. Ez akár szakmát adó tárgy is lehet, de lehet egy vagy két egyetemi felvételi tárgy is.

1988-ban kezdtünk el ezen a reformon dolgozni, miután kitapasztaltuk az általános iskolai tanítás révén mindazokat a hibákat, amiket az általános iskolában tapasztalni lehetett. Hogy a tanterv a nagyon gyenge gyereket nem tanítja meg írni-olvasni, a nagyon jó gyerek meg unatkozik, tehát valahogyan nem testre szabott a dolog.

Eddig elég jók a tapasztalataink, szépek a tanulmányi eredményeik a gyerekeknek, és elég jók a verseny-eredményeik is. Ez egy tehetséggondozó iskola, ezt el kell mondani.

Nagyon sok a jelentkező, emiatt felvételi van, és ennek következtében nagyon jó képességű gyerekek kerülnek az iskolába. Van olyan kollegánk, aki kifejezetten tehetséggondozással foglalkozik. Van neki minden évben egy csoportja. Itt nem feltétlenül jó tanuló gyerekekről van szó, hanem a valamilyen szempontból tehetséges gyerekekről. Egyrészt a logikai készségüket fejleszti, vitakultúrájukat, kreativitásukat erősíti, tehát speciális feladatokat kapnak, és ezeknek a megoldási lehetőségeit megbeszéljük, megvitatják.

Az igazság az, hogy jelenleg az országnak nincs pénze arra, hogy egy iskola mindenféle igényt ki tudjon elégíteni, tehát ki tudja elégíteni azoknak a gyerekeknek az igényét is, akik intellektuális érdeklődésűek, és ki tudja elégíteni azoknak az igényét is, akik, szakmát szeretnének tanulni. Ezt egy épületben kiválóan meg lehetne oldani, de ez anyagi kérdés. Ez nem

megy ma Magyarországon, mert ehhez nagyon-nagyon jól felszerelt iskolák kellenének, mindenféle eszközöknek meg gépeknek rendelkezésre kellene állni ahhoz, hogy ez megvalósuljon. Amíg ez nem megy, addig csak azt lehet csinálni, hogy valamire szakosodik az iskola, és ennek megpróbál megfelelni. Nálunk úgy alakult, hogy itt tehetséggondozás legyen és mi ennek próbálunk megfelelni. Erre igénye van a társadalomnak, a szülőknek, és a gyerekeknek egyaránt.

Fővárosi gimnázium

Két típusú gimnázium működik egy épületben, a hat osztályos, illetve a négy osztályos forma. Specialitásunk még a német nemzetiségi nyelv megőrzése ún. speciális német tartervű osztályokban, illetve a négy osztályos gimnázium keretében az emelt szintű angol és matematika párosított osztály. Mindegyik osztályba nagy a túljelentkezés, mert különleges pluszt adunk a középiskolás korosztálynak. Saját tanterveink szerint, saját tematikánk szerint dolgozunk, tananyagokat írunk. A másik kerületi iskola nekünk nem jelent konkurenciát.

Ami az óriási vonzereje ennek az iskolának, az abszolút nyitottsága, a nagyon szigorú követelményrendszer melletti liberalizmusa. Itt a tanár-diák viszony szerintem optimális. Ilyen az egyházi iskolákban lehetett valamikor réges-régen, amikor egy tanárhoz bekopoghattak este 8 óraker is, ha gondjuk vagy problémájuk volt a gyerekeknek. Nagyon jó a hangulata az iskolának, rendkívül élénk diákelet van, a klubtól kezdve az iskolaújságon keresztül az évkönyvig, a zenekarig, a kosárlabda csapatokig, és a balatonfenyvesi gyönyörű üdülőnkig minden van. Ami még óriási vonzereje az iskolának, hogy nagyon jó a beiskolázási arányunk egyetemre, főiskolára.

Megyeszékhelyi gimnázium

Ez egy klasszikusan felvételire felkészítő gimnázium. Ez volt az eredeti szerepe valamikor a gimnáziumnak, ez nálunk megmaradt, és ezt tagozatos formában oldjuk meg. Az iskola reál profilú, tehát fizika, kémia, számítástechnika, speciális matematika tagozatok vannak. Többnyire reál érdeklődésű gyerekek jönnek ide. Itt nem jó rossz tanulónak lenni, nem jó gyengének lenni, itt nem jó rosszul viselkedni. Az erre vonatkozó ítéletet nem a tanártól kapja meg elsősorban a gyerek, hanem a saját osztálytársaitól. Ez az, amit nem tud más iskola adni. Nem tud olyan tanulási környezetet biztosítani a gyerekek részére, amiben egyszerűen nem talál partnert arra, hogy hülyéskedjen, vagy szórakozzon, mert a saját osztálytársai leintik.

Városi gimnázium

A megyeszékhelyről mi a gyengébb tanulókat szoktuk kapni, az az igazság, tehát akiket máshol nem vettek fel. Nem az első vonalbeli gyerekek jönnek a megyeszékhelyről, bár van amikor jön első vonalbeli is valamilyen személyes indíttatásból, de nem ez a jellemző. Amiért idejönnek a gyerekek az az, hogy ez egy kis gimnázium, 200–240 fős. Ez lehetővé teszi, hogy családias légkör legyen, hogy mindenkit ismerjünk, mindent tudjunk a gyerekekről. Minket azzal szoktak vádolni, hogy nálunk mindenki leérettségizik. De tudni kell, hogy mi nagyon sok munkával érettségiztettünk le nagyon gyenge gyerekeket. A gyerekek is sokat kell dolgozni meg a pedagógusnak is. Sok gyerekünk jött már vissza azzal, hogy őbelőle sosem lett volna az, aki lett, ha nem ilyen kis iskolába jár, ahol észrevették, hogy őbenne is van valami. Lehet, hogy nem kitudó minden tárgyból, de egy vagy két tárgyból ő is tehetséges volt. Akart valamit és azt sikerült belőle kihozni közös erővel. Sok gyereket eljuttattunk úgy az érettségizéshez, hogy aztán tényleg megállta a helyét, tehát nem kegyelemből. Pár éve próbálkoztunk humán tagozat bevezetésével, az egyik osztályban a történelem kicsit nagyobb hangsúlyt kap. Most fog érettségizni az első osztály. Nem a legjobb tanulók jöttek ebbe az osztályba se, mert közben más iskolák is léptek.

Városi gimnázium

1995. szeptemberétől gyökeres változás következett be az iskola életében. Mikor véglegesen eldöntöttük, hogy mi is csinálunk valami újat, és ennek az újnak az egyike a 6 osztályos tagozat lesz, addigra már az országban egyre több lett a 6 osztályos gimnázium. Mindenütt azt hallottam, hogy ez jó dolog. A szülők is azt mondják, hogy ez tényleg jó. Én abból indultam ki, hogy igazi gimnáziumi minőséget csak jó tanuló gyerekekkel lehet produkálni. Saját tapasztalatomból is tudom, hogy az általános iskolában a gyerekek hogy tanulnak. Első osztálytól negyedikig, ötödikig remekül ível föl a gyerek és általában jó tanuló, de a 8. osztály végére nagyot esik a tanulmányi munkájuk színvonala. Általában a 6. osztály után, a serdülőkorban jelennek meg a problémák. Mi úgy próbáljuk ezt kivédeni, hogy azokat a gyerekeket, akik motiváltak a tanulásra, egy helyre gyűjtjük. Mert az általános iskola 7–8. osztályában együtt van az a gyerek, aki maximum kalaposinasnak mehet, de ott van az is, akiből lehet, hogy majd egyszer akadémikus lesz. Ezért nagyon heterogén az ilyen osztály. Én nem hiszek a differenciált oktatásban. Ha azonos vagy hasonló képességű társaság van együtt, akkor jobb eredményt lehet produkálni. Bennünk megvolt a szándék, hogy emeljük az iskola színvonalát, és a szülőkkben megvolt az igény, hogy a gyerekük olyan iskolába kerüljön, ahol nagyobb az esélye annak, hogy továbbtanulhat. Úgy is hirdettük meg, hogy elsősorban olyan gyerekeknek ajánljuk a 6 osztályos gimnáziumot, akik majdan értelmiségiek szeretnének lenni.

A 6 osztályos tagozat beindításával a fennmaradó két osztályunk egyikéből általános gimnáziumi tagozatot szerveztünk, a másikból pedig úgynevezett ifjúsági tagozatot. Az átalakulásnál a gimnázium két funkciójából indultunk ki. Az egyik az, hogy felkészítsen a felsőfokú továbbtanulásra, a másik pedig, hogy a munkába állást valamilyen módon segítse. A tanulók egy része alkalmas arra az általános iskola befejezése után, hogy reményt keltsen szülőben meg az iskolában is, hogy majdan esetleg főiskolás vagy egyetemista lesz. Viszont van egy jelentős rétege a 8. osztályt végzetteknek, akik még nem tudják, hogy milyen szakmát válasszanak maguknak. Tanulmányi eredményük sem olyan jó, hogy lehetővé tenné számukra, hogy továbbtanulásra felkészítő gimnáziumi osztályba kerüljenek. Ezért az iskolánk felvállalta, hogy a gyengébb tanulókat is fogadja és eljuttatja az érettségig. A felvételinél az volt a kritérium, hogy az általános iskolai bizonyítványban lehetőleg csak egy vagy kettő kettes legyen. Ez lényegében átmenet a dolgozók gimnáziuma és a nappali tagozatú gimnázium között. Alacsonyabb óraszámú tanulóknak, mint a többiek, heti 27 órában vannak itt az iskolában. A kötelező érettségi tárgyakat, a magyart, a matematikát, a történelmet és egy idegen nyelvet teljes óraszámúban, tehát a normál gimnáziumi óraszámúban tanulják. A többi tantárgyknál a dolgozók gimnáziumának a tantervét használjuk. Ez arra jó, hogy a gyerekek kevesebb terhelése van, így az alapvető tárgyakra több idő jut. Tanulásmódszertan is tanítunk nekik, hogy segítjük őket. Sokkal nagyobb odaadással figyelünk rájuk, és elsősorban azt szeretnénk, hogy megállják a helyüket a középiskolában. Kapnak egy normál érettségit, ami megfelel egy szakmunkásképzőre épülő érettséginek. Ha esetleg úgy gondolják, az 5. évfolyamon a számítástechnikai szakmák valamelyikét is megtanulhatják.

Arra törekszünk, hogy a saját tárgyi és személyi feltételeinkből induljunk ki, és olyan iskolát kínáljunk a szülőknek, amit meg tudunk csinálni. Bízom benne, hogy az ifjúsági tagozat bebizonyítja, hogy ez nem egy gyógypedagógiai gimnázium. Érezzük a saját bőrünkön, hogy ez sokkal keményebb pedagógiai munkát igényel, mint az általános tagozat. El kell hitetni a gyerekekkel, hogy nem másodrendű tanulói ennek az iskolának.

Első osztályban azt tűztük ki célul, hogy a gyerekeket elsősorban pedagógiailag fogjuk meg, és akkor még van 3 évünk arra, hogy a fejükbe is töltsünk valamit. Legalább annyit, hogy sikeres érettségi vizsgát tegyenek. Ezért van a tanulás-módszertan órájuk. A tanulás bonyolult

folyamat. Nemcsak szeretni kell tanulni, hanem azt is kellene tudni, hogyan lehet könnyebben megtanulni bizonyos tantárgyakat. Ahhoz, hogy tanuljak, ismerni kell önmagamat. Ebben segítjük őket. Ebbe az is beletartozik, hogy megtaníttuk őket olvasni. Megpróbáljuk rávenni őket, hogy szabadidejükben próbálják behozni a hátrányaikat, amit az általános iskolában elmulasztottak, a kulturális hátrányaikat. Idén egy kollégát félállásban szabadidő-szervezőként alkalmazunk. Filmklubot csinálunk nekik, színházba járunk velük. Nagyon nagy küzdelmet kellett vívnom ezért a kollégákkal és a fenntartóval is. Ugye nem gyógypedagógiai gimnáziumot akartam csinálni, hanem a gyengébb tanulmányi eredményű gyerekeket akartam az érettségijéhez eljuttatni. Nem az utcára tenni őket, és nem kitenni őket annak, hogy rossz szakmát válasszanak. Inkább kitoljuk a pályaválasztást, sokkal jobb helyen vannak itt az iskolában mint az utcán.

Városi szakközépiskola és szakmunkásképző

Furcsán állunk a mai helyzet előtt. Kormányzati akarat van arra, hogy a középiskolai oktatást volumenében megemlje és a 80%-os érettségizett arányt elérje. Ennek én nem látom a lehetőségét. Ezt csak úgy lehetne elérni, ha drasztikusan csökkentenénk a középiskolák színvonalát. Már most is nagyon sok olyan tanuló jelentkezik szakközépiskolába és gimnáziumba, akikkel csak kínkeservesen lehet elvégezni az anyagot. Magasak a követelmények ahhoz, hogy ezt a gyerekek 80%-a elvégezze. Azt szoktam mondani, hogy egy kormányzati döntéstől nem fog több okos gyerek születni. Ezt a célt csak egy módon lehet elérni, ha a mércét jóval lejjebb visszük. A kollégáim beleőrülnek, míg egy-egy asztalos osztályban a gyereket matematikából vagy magyarból leérettségiztetik, mert most bárki bekerülhet ide. De ez a gimnáziumban is ugyanígy működik. Én ebben látom a szakközépiskolai bővítés legfőbb gondját. Ha a jövő ez lesz, akkor mi is lépni fogunk. Tehát mi is tervezünk további szakközépiskolai osztályokat, mert nem lehet lemaradni. Egyébként ennek a szakközépiskolai bővítésnek az a következménye, hogy a szakmunkásképzőbe még a korábbiánál is nehezebb gyerekek kerülnek be. Tehát a lehetőségek kinyíltak, de ez a színvonal csökkenését hozza.

Városi szakközépiskola és szakmunkásképző

Mint szakközépiskola aránylag fiatalok vagyunk, de mint szakmunkásképzőnek, már nagy hagyományaink vannak. Nagyon nehéz a minőséget mérni. Az egyik ilyen mérőszámot a versenyeken elért helyezések jelenthetnék.

Volt, amikor mi a versenyeken a legjobbak voltunk, amikor kereskedelemből a szakmunkásképző tagozaton az egész országban az első tíz helyezésből a legtöbbet mi hoztuk el. Most a szakközépiskolai osztályokkal már harmadik éve bekerülünk áruismeretből az országos döntőbe. Ennek az a magyarázata, hogy nagyon jó áruismeret tanárunk van, most már kettő is. Fölváltva csinálják. Távaly is elhoztuk az első három helyezést. De ez egy nagyon sziszifuszi munka.

A vendéglátás sose volt nálunk annyira jó, mint a kereskedelem. Ennek az a fő oka, hogy nálunk a városban nincsen színvonalas vendéglátás. A nagyobb helyeken, ahol nagyobb az idegenforgalom, nyilván más a helyzet. Ennek ellenére vendéglátásaink is megállják a helyüket. Nagyon nehéz Pesten egy akármilyen nagyobb és jó nevű szállodába vagy étterembe úgy bemenni, hogy ne lenne gyerekünk, aki ott dolgozik. Nagyon jó helyeken dolgoznak a gyerekeink. Ez is lehetne egy mérőszám.

A másik mérőszám az lehetne, hogy az érettségizettekből hányan tanulnak tovább. Ezt a mérőszámot közli a *Köznevelés*, de ez nagyon egyoldalú. Tőlünk kb. a gyerekek fele továbbtanul, de mindenféle iskolákba mennek innen. Jó, alapos kereskedelmi szaktudással fölvértezve pl. elmennek óvónőnek, vagy éppen a vízügyi főiskolára vagy gazdasági főiskolára, szeretnek menni az élelmiszeripari főiskolára is. A fele szakmai vonalra megy, a másik fele meg szana-

szét. Sokan pénzes helyre mennek, mert manapság nem az tanul tovább, aki jobban bírja fejjel, hanem az, aki anyagiakkal bírja. Az egyik főiskolán pl. volt egy rendkívül kemény statisztikus tanár. Kirugdosta az évfolyamot. Megcsinálta talán háromszor a pénzes gyerekekkel is, de ezután a tanárt rúgták ki, mondván hogy a főiskolának valamiből élni is kell.

Városi szakközépiskola és szakmunkásképző

A városban két középfokú iskola van, egy gimnázium és egy szakképző intézmény, de a gimnáziumban közgazdasági szakközépiskola is működik. Ezen kívül van két általános iskola. Nehéz megítélni, hogy hol állunk, ezt inkább az önkormányzat tudná megtenni. Sok tekintetben jó hírünk van. Elsősorban két dolgot tudnék említeni. Egyrészt azt, hogy az iskola jó híre azon mérhető le, hogy hol tart a környező városokhoz képest, ahol hasonló jellegű szakmai képzés folyik. Nálunk ez elsősorban az asztalos és az autószerelő szakmára vonatkozhat, ami a környéken a szomszédos városokban is megtalálható, de ennek ellenére a szülők hozánk szeretik hozni a gyerekeket és nem máshová. Valószínűleg ez nem véletlen, mert nálunk jobb minőségű képzés folyik és tartjuk is magunkat ehhez, bár az utóbbi 1–2 évben egyre többen kezdik feladni az elveiket. De mi még tartjuk magunkat ahhoz, hogy színvonalas oktatást próbálunk nyújtani. Amíg tanítottam, addig ezzel én is nagyon egyetértettem, de mióta igazgató vagyok, azóta kevésbé értek egyet, és próbálom a kollegákat egy picikét visszafogni.

Nálunk eddig jellemző volt, hogy évente sajnos 30–35 diák kimaradt az iskolából, mert nem voltak hajlandók felvenni a ritmust, és teljesíteni a követelményt. Az általános iskolából minden felkészültség nélkül jöttek, egy kicsit túlozva azt mondhatom, hogy sem írni-olvasni, sem számolni nem tudnak egyes gyerekek, és ez elég szomorú. Na most ezek a gyerekek sajnos itt sem tudtak megmaradni. Egyszerűen nem tudtak a követelményeknek megfelelni. Mióta igazgató vagyok, egy kissé másképp látom a dolgokat. Azt is tekintetbe kell vennem, hogy ha túlságosan szigorúan vesszük a minőséget, elfogy a létszámunk.

A másik, amiben biztos, hogy jó megítélése van az iskolának, az a tantestület. A város legjobb tantestülete itt van és ez sem utolsó dolog. Ez az egyetlen olyan iskola, ahol fele-fele arányban dolgoznak férfiak és nők, mert a többiben általában zömében nők vannak. Én nagyon kedvelem a nőket, de az a tapasztalatom, hogy ha nagyon sokan együtt dolgoznak, az elég sok konfliktushoz vezet.

Városi szakközépiskola és szakmunkásképző

Intézményünkben az oktatás minősége eklektikus. Évek óta előfordul, hogy ugyanabban az osztályban az egyik kollegánk lényegesen jobb eredményeket produkál, mint a másik. Szinte általános jelenség, hogy a szakmunkásképzős osztályainkban a 9. évfolyam ún. bemeneti eredményeit sem tudjuk megtartani a közismereti tantárgyakból. Szakközépiszkolai osztályainkban a „bemeneti színvonal” megőrzése a minimális elvárás tantestületi ill. iskolaközösségi szinten. Általánosságban az évközi, év végi és a kimeneti (érettségi) mérési eredmények megerősítik törekvésünk teljesülését. Szakközépiszkolásaink többsége (felvételi vizsgán megmért gyerekek) a tanulásra motiváltan, távolabbi célokkal, szülei határozott elvárásainak megfelelően végzik munkájukat.

Tanár kollegáim felkészültsége, tehetsége, motiváltsága, életkörülményei természetesen különbözőek. Bizonyára közrejátszanak az előítéletek is bizonyos tantárgyak „fontos” vagy „kevésbé fontos” voltáról. A szakmunkásképzőbe jelentkező tanulók többsége nehezen birkózik az elvont fogalmi gondolkodást igénylő tantárgyakkal. A fémipari szakmákat tanulók többsége hiányos alapkészségekkel kerül iskolánkba. Kollegáim többsége ennek ellenére nem hajlandó vagy nem képes a hiányosságok pótlását célzó tevékenységre. Az érvényben lévő tanter-

vek egyébként erre nem is kötelezik a középfokú intézményben dolgozó pedagógust. Felzárkóztató tantervünk nincs. Ilyen tevékenységet a fenntartó egyébként sem finanszírozza.

Városi szakközépiskola és szakmunkásképző

A hírünk jó is meg rossz is. Kívülről jó a hírünk, viszont kimondottan nagyon gyenge gyerekeket veszünk fel, a bukás határán lévő gyerekeket. Ezért tulajdonképpen elég sok a konfliktusunk. Először csak lányiskola voltunk, és a lányokkal kevesebb baj volt. Amikor jöttek a fiúk is, akkor már fokozódtak a problémák. Most úgy tartjuk magunkat, hogy a hasonló iskolák között a 3–4. helyen vagyunk a városban. A gimnáziumokat és a szakközépiskolákat nem közelítjük meg, és azokat az iskolákat sem, amelyek már 20–30–40 éve működnek. Azokkal nem tudunk lépést tartani.

Városi szakközépiskola és szakmunkásképző

A középfokú képzésen belül nehéz az összehasonlítás, tudniillik más-más jellegű a képzés. A városban a közgazdasági szakközépiskolának van a legnagyobb ázsiója, oda kimondottan jó képességű, jó tanulók mennek. A másik három középiskola közel azonos szinten van, bár más-más szakirányt képvisel. Tanulmányi szinten a gimnázium jár az élen, mert a jobb képességű gyerekek oda tendálnak, mert olyan elképzeléseik vannak, hogy majd utána felsőfokú oktatásra, egyetemre, főiskolára jelentkeznek. A „maradék” marad a szakiskolának.

Városi szakközépiskola és szakmunkásképző

Megmondom őszintén, hogy 1994 előtt, amikor megpróbálták elorsvasztani a szakképzést, a mi iskolánk nagyon a rangsor végén kullogott. Ez volt az egyetlen olyan iskola a városban, ahol csak szakmunkásképzés folyt. Mindenféle szempontból elmaradt a többiektől. Nem csak tárgyi és személyi feltételekben, hanem presztízisében és arculatában is. Ez annak ellenére volt így, hogy akkor még nagyon sok gyerekünk volt, mert elég népszerű szakmákat oktattunk.

Jó néhány évbe telt, míg sikerült egy olyan arculatot kialakítani, hogy előrébb léptünk. Most sem tartozunk a nyolc iskola közül az első négybe, hiszen a közgazdasági szakközépiskola és a gimnáziumok előttünk vannak, nem csak a tárgyi feltételek tekintetében. Soha nem fogjuk elérni az ő szintjüket, de nem is akarjuk. Mi a megyében és az országban a hasonló építőipari iskolákkal szeretnénk egy szintre kerülni, azokkal szeretnénk egézséges versenyt vívni.

Nálunk elsőben borzasztó energiákat kell beleölni a felzárkóztatásba. Ide faluról jönnek a gyerekek, teljesen heterogén összetételben. Matematikából, magyarból az első évben próbáljuk őket felzárkóztatni. Ahogy haladunk fölfele, úgy javul a tanulmányi átlag. Az utolsó évfolyamoknál már 3,5 fölött van, és akkor a gyerekek bizony már elvégzik a szakmát és az érettségit is megszerzik. A gyerekeknek benő a feje lágya, hozzászoknak a rendszerességhez, homogenizálódnak a különböző helyről jött gyerekek, de persze kihullanak a nem ide valók.

Városi szakközépiskola és szakmunkásképző

Előfordul, hogy a szülőnek nincs konkrét elhatározása arról, hogy mit lehetne a 14 éves gyerekekkel kezdeni. Úgy van vele, hogy járjon iskolába, majd végez, aztán lesz belőle valami. Aztán vannak olyan szakmák, amire a jó kereseti és megélhetési lehetőségek miatt minden évben bőséges a jelentkező. Aztán az is szempont, hogy nem kell a gyerekeknek kollégiumba menni, meg Budapestre utazni. Mert azért a szülő végiggondolja a gyerek nevelését, végiggondolja, hogy milyen hatások érik esetleg egy nagyvárosban. Úgy vannak vele, hogy jó, ha minden nap ellenőrizhetik a gyereket, és közelebb van a szülői ház meg az iskola egymáshoz. Emellett van az iskolának múltja, és van az iskolának pozitív kisugárzása a környezetére. Ezt az itt tanító tanárok emberséges gondolkodása, életvitele, magatartása határozza meg. A környéken az a vélekedés, hogy ha ott tanít X. meg Z., akkor oda engedem a gyereket. Azt

hiszem, a vidéken élő embereknél még mindig a személyes példamutatás a meghatározó. Azonkívül van az iskolának egy normális fiatalos légköre. Mindig is koedukált iskola volt, de volt, amikor viszonylag kevés lány volt, ma a tanulók fele lány. Többségük nagyon jól nevelt gyerekek. Itt megtanulják az együttélés normáit és szabályait.

A buktatásnak nem vagyok híve, mert ha bukik egy gyerek, először azt kell megnézni, hogy miért nem tudja azt, amit nem tud. Ebben a kérdésben örökös konfliktusban vagyok a tantesüllettel. A lemorzsolódás legtöbbször azért van, mert a gyerek nem akar iskolába járni, a szülő meg erőlteti a családi pótlék miatt. Hát én könyörögjek a gyerekeknek, hogy járjon iskolába? Nem tudja elképzelni, hogy milyen családi körülmények között élnek gyerekek. Nekünk nem az a feladatunk, hogy még rontsunk a helyzetén, még megnehezítsük. Nekünk az a dolgunk, hogy segítsünk neki ezen túljutni, adjunk meg ehhez minden lehetőséget. Ne egyformán mérjük az asztalos gyereket, vagy a nőiruha-készítő gyereket, mert nem azonosak a körülményeik. Nem engedem, hogy kimaradjanak. Még a börtönviselt gyereket is itt kell tartani, azt is, aki lopott. Meg kell engedni neki, hogy levizsgázzon, nem kell tovább növelni az esélyegyenlőtlenséget. Előfordult, hogy megloptak bennünket. Elloptak két millió forint értékű számítógépet. A mi tanítványaink voltak, kikerülték a riasztórendszert. Lebuktak, a bíróság lefoglalta az eszközöket, ők maguk visszaraktak, kifizettek minden kárt, és van, amelyik közülük még mindig ide jár az iskolába. Nem zártuk ki őket. Kirúgatni könnyű egy gyereket, megnevelni sokkal nehezebb. Én egyébként kemény vagyok hozzájuk, mint a beton, mert behívatom beszélgetésre őket, amitől nagyon félnek, mert még az életben nem szóltak hozzájuk szépen.

Fővárosi szakközépiskola és szakmunkásképző

1991 óta azt tapasztalom, hogy az általunk beiskolázott gyerekek neveltségi szintje, tárgyi tudása, készségeik színvonala fokozódó mértékű romló tendenciát mutat. Olyan gyerekek jelentkeznek például továbbtanulásra, akik elemi szinten sem tudnak írni, olvasni, számolni. Nagy fájdalommal érzékelem ezt, mert tudom, hogy volt egy olyan időszak, amikor a magyar általános iskolai nevelés-oktatás rendkívül magas színvonalú volt, és az általános iskolából kibocsátott növendékek jó neveltségi szinttel, jó készséggel, széleskörű tárgyi ismeretanyaggal jöttek ki és mentek tovább a középfokú oktatás, vagy szakmunkásképzés felé. Az, hogy a gyerek nem tudja megmondani, hogy 200-nak mennyi a 20 százaléka, az egyszerűen elképesztő. Mi például rákényszerültünk arra, hogy előkészítő tanfolyamokat szervezzünk, ahol módunk van a gyereket egy kicsit jobban megismerni. Ezenkívül az első éveseknek felzárkóztató programokat szervezünk. A tanév első két hónapja azzal telik, hogy szintre próbáljunk hozni az osztályokat, hogy a középiskolai tanulmányi követelményeket valamilyen mértékig egyáltalán teljesíteni tudják. Ennek aztán az a következménye, hogy igen nagy a bukási arány. Van lemorzsolódás is, de az valamivel mérsékeltőbb, mert nagy toleranciával kezeljük. Az első évfolyamon nem ritka a 30–35 százalékos bukási arány, aztán ez mérséklődik.

A gyerekeink nem olvasnak, és nincs fantáziájuk. Az anyanyelvet, mint kifejezési eszközt nem tudják használni. Rendkívül súlyos problémáik vannak a szövegmegértéssel. A gyerek hallja a szöveget, minden szót ért, mert valahol már hallotta, de a szavakból összeálló szöveg által hordozott ismeretanyag, vagy tudás, vagy információ nem kattan be neki. Nem érti amit mondok. Érti az egyes szavakat, külön-külön valahogy elboldogul vele, de amit elmondok, azt nem képes megérteni.

Megyeszékhelyi szakiskola

Hát ez nagyon szíven ütő kérdés. A múltkor, amikor erről a témáról beszélünk, azt mondta az alpolgármester úr is, hogy üldözési mániában szenvedek, ezért is változtattuk meg a nevünket. Mert mi nagyon sok ember szemében a Dolgozók Gimnáziuma maradtunk. És ez nálunk

olyan, mint az indiai táncosnőnek a homlokán a piros pont, ami a hovatartozását jelzi. „Ja, a dolgozók!”. Érdekes volt pl., hogy amikor megjelent a tájékoztató füzetünk, a helyi napilap főszerkesztője megdöbben, hogy még mindig működik az iskolánk. Hogyhogy 1997-ben még áll a Dolgozók Gimnáziuma? Mondtuk, hogy már nem Dolgozók Gimnáziuma, hanem Mikes Kelemen Középiskola és van 1235 hallgatója, ami egy átlagos nappali intézmény létszámának a kétszerese. Tehát volt velünk szemben egy ilyen előítélet, vagy nem tudom minek nevezzem. Sok olyan kolléga is van, aki, úgy gondolja, ha nem is mondja ki, hogy ez a hülyék iskolája. Legalább is én úgy érzem, hogy nekünk mindig bizonyítani kell, nekünk mindig amellet kell érvelni, hogy nekünk is van létjogosultságunk. Ez sok energiát elvesz. S mivel hogy hisztis nő vagyok, ez a lelkeket is megviseli, ezért is választottuk a Mikes Kelemen nevet. Az volt a névválasztás oka, hogy Mikes Kelemen is nagyon sok hányattatáson ment keresztül, de állítólag két dolgot mindig vitt magával: mécses és pennát. A mécses világította meg az utat, mert bárhova kerül, bármilyen rossz helyzetbe kerül az ember, mindig kell, hogy legyen egy út, amelyen el lehet indulni. A mi iskolánknak az egyik feladata az, hogy ha a felnőttek közül bárki munkanélkülivé válik, mert megszűnik a vállalata, ahhoz, hogy újra értelmes életet éljen, hogy a gödörből kikerüljön, új képzettségre van szüksége. A másik pedig az, hogy tanulási lehetőséget nyújtsunk azoknak a hátrányos helyzetű gyerekeknek, akiknek nem adatik meg a család támogató segítsége, amivel patronálnák a továbbtanulást. Nekik a saját akaratukból kell megvalósítani az álmaikat, és mi ebben segítünk nekik.

Alapítványi szakiskola

1990-ben ott volt a sok gyerek, akikkel senki nem tudott mit kezdeni. Kétségbeeső családok, kétségbeeső állapotban lévő szülők jöttek hozzám 1991–92-ben. Negyedik, ötödik, hatodik helyről jött vissza a gyerek továbbtanulási lapja. Kiderült, hogy van egy csomó kettős tanuló gyerek, akik a tömegoktatás selejtjei.

Az iskolának eredetileg csak azt a funkcióját indítottuk el, hogy azokat a tanulókat, akik sehol nem találtak otthont, ill. továbbtanulási lehetőséget, összegyűjtjük, felzárkóztassuk a 8 osztályos tananyagból, egy kicsit továbblépjünk velük, hogy szakmát tanulhassanak. Rettentetes csatákat kellett ezért vívni. Végig jellemző volt, hogy elvileg elfogadták, hogy erre az iskolára szükség van, mégis nagyon nehéz volt keresztül vinni mindenféle akadályon. Persze, hogy szükség van rá, de minek segítsük? Mindenütt nagyon kedvesen mosolyogva bólogtattak, mindig azt mondták, hogy igen, ez nagyon fontos de végül is sose érkezett meg a segítség. Az oktatási bizottság vezetője pl. egyik beszélgetésünk alkalmával közölte velem, hogy ne foglalkozzam én ezekkel a gyerekekkel, nem rám tartozik a sorsuk, és más se foglalkozzon velük, mert a társadalomnak nincs szüksége rájuk. Azt mondta, hogy a szegény ember az értékre költse a pénzét, és ne a salakra. Úgy éreztem, hogy akkortájt ez volt a magyar oktatáspolitikai mottója.

Hogy mégis sikerült beindítani az iskolát, az azon múlt, hogy ha kidobtak az ajtón, bementem az ablakon, ha kidobtak az ablakon, bementem a radiátoron, ha kipasszíroztak a radiátoron, bementem a vízcsapon. A végén azt mondták, hogy adjátok oda neki a pénzt, mert úgy se lehet elviselni ezt az örült nőt. 1992-ben néhány szülővel együtt létrehoztuk az alapítványt és az iskolát.

A mi iskolánk célja az, hogy a 8 általános után a gyenge bizonyítvánnyal érkező tanulóknak felzárkóztató képzést biztosítson. Emellett a tanulási idő több, mint felében a szakképzésből kiszorult, de a művelődési házakban szakkörként továbbélő népi kismesterségek szakmai képzését is beindítottuk. Mi soha nem voltunk speciális iskola a törvény értelmében. Felvettünk hátrányos helyzetű, tehát fizikailag is hátrányos helyzetű tanulókat. Mozgássérült tanulónk most is van, hallássérült is, gyengénlátó is. A jövőben is szándékozunk felvenni őket. Fel-

vesszük az úgynevezett kisegítő iskolában végzett tanulókat is. Nagyon sok a gazdaságilag hátrányos helyzetű fiatalunk. Olyannyira hátrányos helyzetűek, hogy pl. éheznek. Nagyon-nagyon sok a társadalmilag sérült gyerek, a közösségi sérült, a családi sérült. Ezeket a gyerekeket még csak komolyan se veszik, azt mondják, hogy ez az ő bajuk. Meggyőződésem, és ezt teljes szakmai hitemmel állítom, hogy ezek a gyerekek nem rosszabbak, mint az átlagos 4-es tanulók. Nem elit-tanulók, de jó 4-es szintű teljesítményre lennének képesek, ha nem sodródtak volna peremre, ha nem lenne a tudásukon, és részben a személyiségükön annyi szakadás, folytonossági hiány. A személyiségük is nagyon sokszor úgy sérült, hogy pontosan a tanulási ambícióik, motivációik sérültek meg. Ennek az iskolának az az egyik legfontosabb része, hogy önbecsülést teremt mindenkiben. Még abban is, akinek tényleg vannak képesség-problémái.

Az iskola filozófiájának rettenetesen fontos eleme, hogy itt tiszta lappal lehet indulni. Itt csak arra kíváncsi az iskolatitkár, hogy megvan-e a 8 általános, de hogy milyen eredménnyel, az senkit nem érdekel. Hivatalból tiltom, hogy erre bárki is kíváncsi legyen. Itt újra lehet kezdeni, itt mindent meg lehet próbálni, be lehet bizonyítani, hogy valaki matematikai zseni, de azt is, hogy valaki mindent nagyon jól meg tud tanulni. Ezt én nagyon-nagyon fontosnak tartom. Ha egy felnőtt embernek lehet arra joga, hogy tiszta lappal induljon egy új munkahelyen, akkor milyen alapon merészljük mi, pedagógusok elvenni ezt a jogot a gyerekektől és a felvételnél olyan feltételeket szabni, hogy ilyen bizonyítványuk, vagy olyan bizonyítványuk legyen. Az iskola nem arra való, hogy válogasson. Az iskolának nem válogatni, hanem tanítani kell. Én nem tudok elképzelni nagyobb vétséget a gyermekek jogai ellen, mint azt, hogy nyolcadikos korában ráolvassák az ötödikes kettését. Ha valamit, hát ezt abszolút jogtalannak tartom. Ha egy ember valami bűnt vagy szabálysértést követ el, akkor az négy év alatt elévül. Miért nem évül el egy kettés? Büntetném azt az iskolát, amelyik megnézi az ötödikes bizonyítványt a nyolcadikos gyerek jelentkezési lapján. Nagyobb törvénytelenséget, és nagyobb erkölcssteleniséget nem tudok elképzelni, mint hogy egy fejlődő embernek a fejére olvassák, amit akár tavaly tett, vagy akár az év elején. Nem vagyunk kíváncsiak a tanulmányi eredményre. Itt arra számítunk, hogy mindenkit meg kell tanítani arra, amire szüksége van.

Nem mondhatom, hogy büszkéek vagyunk a 4,5-ös tanulmányi átlagunkra, mert ilyen nekünk nincs. De büszkéek vagyunk arra, hogy alig bukik valaki, és ennek nem az az oka, hogy átengedjük, hanem, hogy minden eszközt felhasználunk annak érdekében, hogy megtanulja a tananyagot. A mi tanulóink nem igazán rendszeres szorgalmú emberek, meg nem is igazán szeretnek tanulni. Változatos eszközeink vannak arra, hogy mégis elkezdjenek tanulni. Nálunk a tantestületen belül büntetendő cselekménynek számít, ha egy hónapon belül két egyest ad valaki valakinek. Ha egy tanulóknak sok elégtelenje van, az nem a tanuló hibája, hanem a tanárok hibája. El kell tudni érni, hogy az a gyerek ne az egyeseket szedegesse össze, mert az egyik egyes vonzza a másik egyest, és ha könnyű kézzel adjuk az elégteleneket, akkor az lesz a vége, hogy a tanuló a szemünkbe röhög. Ennek az iskolatípusnak itt van az egyik kulcsa.

Borzasztóan fontosnak tartom, hogy legyenek ilyen iskolák. Több ilyen iskola kellene. Eddig 25 követő iskolánk van, akikkel rendszeresen tartjuk a kapcsolatot.

Sok helyen panaszkodnak arra, hogy a hivatalos oktatási rendszer saját kudarcának ismeri fel ezt az iskolatípust, ésmegszüntetésén dolgozik. Ezeket az iskolákat általában beolvasztják a szakképző iskolákba, ahol speciális osztályokat létesítenek. Magyarul gettósítják a gyerekeket. Borzasztó nagy bajnak tartanám, ha ez megtörténne, mert a hagyományos szakmunkásképző iskolák gyermekszemlélete pontosan ellentéte annak, ami ennek az iskolatípusnak a lényege, hogy demokratikus szellemű, szolgáltatás-centrikus pedagógiai gyakorlatot valósítson meg.

(Az idézeteket Liskó Ilona válogatta)